

44

146907
23.3.62

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
'S-GRAVENHAGE

351.00(4):336
Coörd. Cie.

Aan de Leden van de Coördinatie
Commissie voor Europese Integratie-
en Associatieproblemen.

Directie/Afdeling: DGES

Datum: 23 maart 1962

Onderwerp: Associatiefilosofie

Kenmerk: 45.385

Foto-no: F. 3851/62

./.

Hiernevens doe ik U toekomen een nota inzake de
houding welke Nederland zou kunnen innemen ten aanzien
van landen die om associatie bij de EEG verzoeken.

Deze nota, welke in gemeen overleg op de Departemen-
ten van Buitenlandse Zaken en van Economische Zaken is
opgesteld, zal tijdens de vergadering van de Coördinatie
Commissie van 26 maart a.s. onder punt 5 van de agenda
ter discussie kunnen worden gesteld.

./.

Tevens treft U hierbij een op dit Departement op-
gestelde aantekening aan, waarin de Nederlandse opvat-
tingen t.a.v. de Afrikaanse associatieproblematiek aan
de jongste ontwikkelingen worden getoetst. Deze aante-
kening kan onder punt 2 van de agenda voor de Coördinatie
Commissie van 26 dezer worden besproken.

De wnd. Secretaris,

(H.J. van Asbeck)

De EEG in haar betrekkingen met derde landen

I.

De gestage groei en uitbouw van de EEG hebben niet nagelaten in het recente verleden talloze reacties van derde landen uit te lokken, waardoor de EEG in een bijzonder moeilijke positie is gebracht, te meer daar de Gemeenschap zich op dit moment nog slechts in een overgangsstadium bevindt en de in het Verdrag voorziene doeleinden derhalve slechts nog gedeeltelijk zijn gerealiseerd.

Latijnsamerikaanse landen, waaronder met name Brazilië, dringen er reeds lange tijd bij de EEG op aan om geen maatregelen te nemen, welke hun handel en economische ontwikkeling zouden belemmeren. Talloze memoranda zijn overhandigd en uitvoerige besprekingen zijn over dit onderwerp in EEG-verband gevoerd. Tot dusverre heeft de EEG een zekere verlegenheid getoond bij het zoeken van oplossingen en antwoorden. De hieruit voortvloeiende lauwe reacties van de EEG hebben deze landen gesterkt in de mening, dat de EEG een reële bedreiging voor hun welvaart betekent.

Vervolgens dienen de associatie-aanvragen van Griekenland en Turkije te worden genoemd. De associatie met de EEG van eerstgenoemd land is inmiddels een feit geworden, doch de vergaande consequenties van het gesloten akkoord hebben tot nadenken gestemd, waaruit mede de trage gang van zaken met betrekking tot de Turkse associatie-aanvraag kan worden verklaard.

De aanvragen om toetreding van Engeland, Denemarken en Ierland werden gevolgd door de verzoeken van vele Europese landen om zich met de EEG te mogen associëren, terwijl daarenboven de lidmaatschapsaanvraag van Engeland het zo moeilijke vraagstuk van de toekomstige betrekkingen tussen Gemeenebesten en EEG met zich mede bracht.

Tenslotte zij nog melding gemaakt van Israël, welk land eveneens om associatie, in de vorm van een te sluiten douane-unie, heeft verzocht.

Uit het bovenstaande blijkt reeds, dat associatieverzoeken een sneeuwbal-effect hebben. Het valt dan ook te verwachten, dat er nog meer zullen volgen. Marokko, Tunis en Lybië kunnen in ieder geval als toekomstige sollicitanten worden beschouwd. Niet geheel duidelijk is welke houding uiteindelijk door Iran zal worden ingenomen, doch dat ook in dit land gespeeld wordt met de gedachte van een associatieverzoek is in het recente verleden gebleken.

Het begint er op te lijken, dat bijkans geheel vrij Europa zich op een of andere wijze wenst te liëren met de EEG, terwijl voorts zowel in Afrika als in Azië talloze landen bijzondere banden met de EEG wensen te bestendigen of aan te knopen.

II.

De aantrekkingskracht, die de EEG op tal van landen uitoefent en in de toekomst zal gaan uitoefenen, heeft als belangrijkste oorzaak, dat de derde landen in toenemende mate vaststellen dat de Europese gemeenschappelijke markt een realiteit is, die radicaal ingrijpt in de internationale econo-

mische verhoudingen. Mede gezien de houding van de USA en Engeland realiseren de overige landen zich, dat zij dit proces uiteindelijk niet kunnen keren. Zij beschikken niet over voldoende economische en politieke kracht om de verwachte nadelen van hun "buitenstaan" tegen te gaan. De enige oplossing die zich voor hen aftekent is - aangezien zij volgens de regelen van het GATT geen preferentiële tarief-arrangementen kunnen aangaan met de EEG - het zoeken naar zodanige bindingen met de EEG dat de nadelen van het buitentarief van de Gemeenschap zo veel mogelijk worden weggenomen en daardoor deelname mogelijk wordt in de voordelen van de economische expansie in Europa. Artikel 238 van het EEG-verdrag opent de mogelijkheid voor dergelijke bindingen.

Voor de EEG is de weg van de successieve associaties in de vorm van een vrijhandelszone of een douane-unie¹⁾ een bijzonder onaantrekkelijke. De betekenis van het EEG-buitentarief zal daardoor praktisch verdwijnen.

Voorzover het onderontwikkelde derde landen betreft zal het resultaat vrijwel steeds zijn, dat de EEG eenzijdig de tarieven en andere handelsbelemmeringen tegenover de associatie-partner in een aantal jaren automatisch volledig zal moeten afbreken. Daartegenover zullen de associatie-partners steeds kunnen bedingen, met een beroep op het onderontwikkeld zijn, dat zij hun markt kunnen blijven beschermen. Dit betekent, dat de Gemeenschap de mogelijkheden tot het voeren van handelspolitiek steeds meer prijs geeft, terwijl de associatie-partners op handelspolitiek terrein in grote mate autonoom blijven.

Een EEG, welke door dergelijke associaties met talloze landen is verbonden, dreigt bovendien een onhanteerbaar geheel te worden en zal daardoor aan daadkracht en slagvaardigheid inboeten. Het met Griekenland gesloten associatie-akkoord heeft in voldoende mate aangetoond dat bij de sluiting van associatie-overeenkomsten moeilijk te ontkomen is aan een zekere beperking van de handelingsvrijheid der Gemeenschap. In het geval van Griekenland is men uiteindelijk over deze bezwaren heengestapt, doch een voortdurende herhaling van een dergelijke inperking van de vrijheid der Gemeenschap zou op den duur tot onaantvaardbare consequenties leiden.

¹⁾ Uiteraard laten zich ook andere vormen van associatie denken. Zij kunnen immers ook het karakter van hulpverlenings- of consultatie-akkoorden dragen. Een dieper ingaan op de inhoud van dit soort akkoorden valt buiten het bestek van deze nota. Wel moge in dit verband er op worden gewezen, dat het rapport van de Commissie van Ittersum inzake het door Nederland te voeren hulpverleningsbeleid de gedachte heeft afgewezen, dat de EEG een eigen taak op het gebied van de hulpverlening zou moeten worden toebedeeld. (de geassocieerde landen in Afrika worden hierbij buiten beschouwing gelaten). Dergelijke activiteiten behoren bij voorkeur in multilateraal verband te worden ondernomen (OESO; VN). Zou de EEG wél deze richting willen opgaan, dan dient ook hier voor een sneeuwbal-effect te worden gevreesd.

De oplossing van de handelspolitieke wensen van derde landen door het sluiten van associatie-overeenkomsten heeft altijd een discriminerend karakter. Het zal op den duur onmogelijk zijn een dergelijke discriminerende politiek te voeren. De huidige verdeling van de wereld in een oostelijk en westelijk blok geeft elk onderontwikkeld land een wapen in handen om door chantage het westen en derhalve ook de EEG concessies af te dwingen.

Men zou desondanks kunnen trachten aan de in de vorige alinea geschetste consequentie te ontkomen door de uitwerking van een associatiebeleid, waarin duidelijk criteria zijn opgenomen voor de vaststelling van die categorieën van landen welke wél en niét voor associatie in aanmerking komen. Dit is bijzonder moeilijk, omdat de EEG in dit opzicht reeds met een zware hypotheek is belast en omdat de belangen en voorkeuren der Lid-staten dikwijls volkomen tegengesteld zijn. Een en ander moge hieronder nader worden geïllustreerd.

III. Men kan voor wat betreft het door de EEG te voeren associatiebeleid de theorie aanhangen, dat voor associatie alleen die landen in aanmerking komen, welke uiteindelijk volledig tot de EEG willen en mogen toetreden, doch hiertoe om economische redenen vooralsnog niet in staat zijn. Associatie is in deze opvatting derhalve uitsluitend mogelijk voor onderontwikkelde Europese landen. Griekenland en Turkije zouden dus voor associatie in aanmerking komen, doch Zweden, Zwitserland en Oostenrijk niet.

Wil men tegenover de associatieverzoeken der neutrale landen een meer positieve houding aannemen, dan dient men zijn associatiefilosofie in dier voege aan te vullen, dat associatie niet meer alleen wordt beschouwd als een soort voorportaal voor het lidmaatschap, doch tevens als een substituut voor lidmaatschap in bijzondere gevallen, waarin de voorwaarden voor lidmaatschap op zich zelf aanwezig zijn.

In beide bovengenoemde opvattingen blijft de associatiemogelijkheid uitsluitend aan Europese landen voorbehouden, voorzover deze associaties tenminste de totstandkoming van preferentiële regiems betreffen. Het is duidelijk, dat deze beperkte associatiefilosofie alleen houdbaar is als de Nederlandse these, dat de voortzetting van de associatie met de EAMA niet de vorm van een vrijhandelszone mag aannemen, de overhand zal krijgen. Mocht het Nederlandse standpunt in deze niet prevaleren en de vrijhandelszoneconstructie derhalve bestendig blijven, dan dient men dienovereenkomstig zijn associatiefilosofie aan te passen. Associatie op basis van artikel 238 zou dan moeten worden voorbehouden aan Europese landen alsmede aan die landen en gebieden, welke in bijlage IV van het EEG-verdrag zijn opgesomd.

Helaas is men er dan nog niet. Suriname en de Nederlandse Antillen zijn onlangs geassocieerd op basis van de ten aanzien van deze landen geldende intentieverklaringen.

*Dit is nu niet het enige
als men de "voorportaal"
filosofie wil
in omvattende, maar
toekomstige, met
de Nederlandse
land, met de
is nu niet het enige
politiek - anders*

Dergelijke intentieverklaringen zijn er ook voor Marokko, Tunis en Lybië. De regeringen van de Lid-staten der Gemeenschap hebben zich daarbij bereid verklaard om na de inwerking-treding van het EEG-verdrag aan bedoelde landen voor te stellen onderhandelingen te openen, welke het sluiten van overeenkomsten tot economische associatie met de Gemeenschap beogen.

Naar Nederlandse opvatting dient voorkomen te worden, dat een economische breuk tussen Frans-talige en Engels-talige landen op het Afrikaanse continent ontstaat. Zulks impliceert, dat - aangenomen dat de vrijhandelszoneverhouding met de EAMA wordt voortgezet - ook de Afrikaanse Gemeenebestlanden een vrijhandelszone wordt aangeboden. De Engelsen hebben reeds van een voorkeur voor de vrijhandelszone-constructie doen blijken.

Van het stringente uitgangspunt voor een associatie-filosofie (associatie = aspirant-lidmaatschap) is door de hierboven gemaakte uitzonderingen en veronderstellingen niet veel meer overgebleven. Er is in deze situatie nauwelijks nog een gerechtvaardigde reden om bijvoorbeeld landen als Israël, Iran, Zuid-Afrika en India de toegang tot de associatie te weigeren. Het sneeuwbal-effect is in werking getreden. Men zal steeds moeilijker argumenten en theorieën kunnen formuleren om bepaalde landen er buiten te houden. Om deze reden rijst de vraag of de Gemeenschap niet een geheel andere weg moet inslaan, een weg die er op neerkomt, dat de economische redenen van derde landen voor het zoeken van een associatie in hoofdzaak worden weggenomen. Hierop moge in het volgende van deze nota nader worden ingegaan.

IV. De Gemeenschap zou moeten besluiten een handelspolitiek beleid te gaan voeren, dat de vrees van derde landen wegneemt. Aangezien deze vrees vooralsnog met name gericht is tegen het gemeenschappelijke buitentarief, valt hierbij te denken aan een algemene herziening van het buitentarief.

Deze herziening zou in hoofdzaak gericht moeten zijn op drie doeleinden. Enerzijds zou het tarief zodanig moeten worden verlaagd, dat aan derde landen kan worden aangetoond, dat hun beduchtheid niet meer gerechtvaardigd is.

Daarnaast zou het tarief zodanig moeten zijn, dat het economische betekenis behoudt in de zin van een scheidsmuur tussen de Gemeenschap en de rest van de wereld. Immers, deze scheidsmuur heeft in de gehele opzet van het EEG-verdrag een reële betekenis voor de cohesie van de Gemeenschap. De Lid-staten hebben immers een aantal gemeenschappelijke regelingen zonder het concurrentiebeleid aanvaard in de veronderstelling, dat derde landen, die niet aan dergelijke regelingen zijn onderworpen een buitentarief zouden moeten betalen.

Tenslotte zal, als "prijs" voor een werkelijk liberale tarievenpolitiek niet ontkomen kunnen worden aan een of andere vorm van ontsnappingsclausule, die bepaalde waarborgen biedt tegen marktverstoringen in geval van ernstige concurrentievervalsing e.d.

Ter bepaling van de gedachten zou kunnen worden gedacht aan een tarief van grosso modo de navolgende structuur:

grondstoffen	-	0%
halffabrikaten	-	5%
eindprodukten	-	10%

Het vorenstaande denkbeeld is niet zo revolutionair als het lijkt. Bedacht dient immers te worden, dat - volgens berekeningen van de Europese Commissie - het gewogen gemiddelde van de rechten van het buitentarief, toegepast op de totale invoer van de EEG in 1958, 7,4% bedraagt. Uiteraard varieert dit gewogen gemiddelde van de ene categorie produkten tot de andere. Het is wel zeer gering voor grondstoffen, terwijl het ook voor bewerkte goederen niet hoog is (5,9%). Voor investeringsgoederen en andere industriële produkten ligt het daarentegen op een hoger niveau (13,6 tot 17,2%). Het algemene niveau daalt tot 5,5% indien men voedingsmiddelen buiten beschouwing laat en stijgt tot 12% als men grondstoffen uitsluit.

Het is duidelijk, dat deze benadering voor de landbouwprodukten uit de gematigde zones geen oplossing biedt. De tarieven van invoerrechten spelen hier immers in feite een ondergeschikte rol. Ook bij de onderhandelingen over de toetreding van Engeland zal steeds duidelijker blijken dat deze problematiek in mondiaal verband moet worden opgelost. De EEG zou zich duidelijk bereid moeten tonen terzake constructie mede te werken aan doeltreffende internationale oplossingen.

De hierboven geschetste richting voor het zoeken van een oplossing heeft een aantal duidelijke voordelen.

- In de eerste plaats sluit zij aan bij de opvattingen van de Amerikaanse Regering over de verantwoordelijkheden van de USA en de EEG op het terrein van de handelspolitiek.
- In de tweede plaats zal het de EEG gemakkelijker vallen haar eigen identiteit te behouden en haar eigen ontwikkeling te volgen, dan wanneer zij verstikt wordt door een groot aantal associaties.
- Voorts zal een aantal problemen verband houdende met de toetreding van Engeland gemakkelijker kunnen worden opgelost. Dit geldt voor bepaalde aspecten van het Gemeenebestvraagstuk en misschien zelfs in zekere mate voor de regeling van de EFTA-problemen.
- Indien deze benadering door de EEG op een juiste wijze wordt gepresenteerd, zal de Gemeenschap in de wereld in hoge mate aan gezag kunnen winnen.

Uit de ervaringen, die tot dusverre binnen de Zes zijn opgedaan, moet geconcludeerd worden, dat bepaalde partners waarschijnlijk nog niet toe zijn aan het aanvaarden van de voorgaande overwegingen.

Dit neemt niet weg, dat een hernieuwde poging in deze richting waardevol lijkt. Naar gelang de druk van buitenaf groter wordt, zal de Gemeenschap niet kunnen ontkomen aan een concreet antwoord op de vraag of zij haar verlangen naar openheid niet slechts met de mond uitdraagt, maar ook in daden wil

omzetten. De ontwikkelingen, die zich in het GATT aftekenen, houden een duidelijke waarschuwing in. Het zouden vooral de Beneluxlanden en Duitsland moeten zijn, die - met steun van buitenaf - op dit terrein de andere EEG-partners tot betere inzichten zouden moeten brengen.

Het voorgaande beoogt niet meer te zijn, dan een eerste aantekening over een ingewikkeld en belangrijk vraagstuk. Zo de Coördinatie Commissie instemt met de hoofdlijnen van de ontwikkelde gedachte, dan zou nadere uitwerking moeten worden gegeven aan de verschillende aspecten, zowel wat de materie als wat de procedure betreft.

22 maart 1962

Directie Integratie Europa, Ministerie van Buitenlandse Zaken.
Directie Integratie, Ministerie van Economische Zaken.

Het Nederlandse standpunt met betrekking tot de Afrika-
politiek van de EEG.

Niettegenstaande herhaalde verzekeringen van Duitse zijde, dat men in de onderhandelingen t.a.v. de associatievorm met de Afrikaanse gebieden niet van koers zou veranderen en zeker niet zonder voorafgaand bilateraal overleg met de Nederlanders, heeft de Duitse delegatie tijdens de Raadsvergadering van 6 en 7 maart het roer omgegooid en te kennen gegeven voor de duur van de nieuwe toepassingsovereenkomst, d.w.z. voor 5 jaar, de vrijhandelszone-constructie te zullen continueren.

Voor wat betreft het toekomstig handelspolitieke regime tussen de EEG en de onafhankelijk geworden Franse gebieden in Afrika staat Nederland dus thans alleen in zijn opvatting, dat na 1962 de handelspolitieke relatie, als vastgelegd in deel IV van het Verdrag van Rome (kortheidshalve aangeduid als VHZ-constructie), t.a.v. de onafhankelijk geworden Frans-Afrikaanse gebieden niet zal worden gecontinueerd, zodat deze gebieden dan door de EEG als derde landen zullen worden beschouwd. Weliswaar hebben wij steeds verklaard, dat wij bereid zijn voor enkele tropische produkten een aflopende preferentie toe te staan, zelfs in de vorm van een tijdelijke tariefpreferentie, maar dat doet niet af aan de consequenties van onze principiële stellingname, dat vanaf 1963 de periodieke reducties op de nationale tarieven, die de Zes elkander ter uitvoering van het Verdrag verlenen, niet meer, zoals thans, ook op de invoer uit de Afrikaanse gebieden zullen worden toegepast, alsmede dat de komende aanpassingen aan het buitentarief ook zullen gelden t.a.v. de genoemde gebieden. (Over de wijze, waarop de tot nog toe aan de Frans-Afrikaanse landen verleende tariefreducties weer moeten worden ongedaan gemaakt, heeft Nederland zich nog niet uitgelaten).

Ofschoon het feit, dat Nederland thans alleen staat in de afwijzing van de VHZ, uiteraard niets verandert aan de intrinsieke waarde van de motieven, die tot de aanvaarding van dat standpunt hebben geleid (zie hiervoor onder meer nota's van Buitenlandse Zaken van 10 juni 1961, 17 oktober 1961, 28 november 1961 en van 22 februari 1962), is het niettemin nuttig de

consequenties van het "alleen staan" te overzien en te betrekken in ons oordeel over onze toekomstige houding in de onderhandelingen.

Bij de beoordeling dier consequenties zij allereerst opgemerkt, dat de praktijk heeft geleerd, dat een Nederlands standpunt, dat de steun van de Benelux-partners moet ontberen, aan overtuigingskracht inboet. De strijd, die voor ons ligt om ons inzicht te doen zegevieren, zal derhalve een uitermate zware zijn en zal een beperking opleggen aan het stellen van nog andere eisen.

In de tweede plaats is in dit verband relevant, dat de Britten thans duidelijker dan tevoren hebben te kennen gegeven, dat zij niet wensen af te zien van de vrije of geprivilegeerde invoer, die de Engelssprekende Afrikaanse gebieden op hun markt genoten. Aangezien zij staan op een non-discriminatoire behandeling van de Frans- en de Engelssprekende Afrikaanse gebieden, zou een VHZ-constructie de eenvoudigste oplossing zijn om aan hun wensen te voldoen, ook al zou dit voor sommige produkten kunnen betekenen, dat de Engelssprekende Afrikaanse gebieden meer krijgen dan ze tot nu toe hadden. Wij moeten ons dus bewust zijn, dat wij ook in de onderhandelingen over de toetreding van Engeland een standpunt innemen, dat noch door de wederpartij, noch door onze eigen partners wordt gedeeld. Hoogstwaarschijnlijk zullen de Fransen het gebrek aan overeenstemming binnen de Zes misbruiken voor vertraging van de onderhandelingen.

Ten slotte zij er op gewezen, dat wij thans nog meer dan vroeger degenen zijn, die in de ogen van de Frans-Afrikanen het welslagen van de onderhandelingen over hun associatie tegenwerken. Het verweer dat het in feite slechts om een beperkt aantal produkten gaat en dat wij eerst door produktsgewijs onderzoek een inzicht wensen te krijgen, in hoeverre er een bijzondere hulp voor de afzet nodig is en of het verlenen van een tariefpreferentie wel de gezochte hulp oplevert, wordt helaas door onze partners niet ondersteund. Eventuele consequenties van het ongenoegen der Afrikanen zullen wellicht eerder in het politieke dan in het economische vlak komen te liggen. Onze handel met deze gebieden is immers van betrekkelijk geringe waarde.

Kunnen wij dus geen dank verwachten van de Afrikanen noch van de Britten, anders staat het met de Amerikanen en alle andere landen van de vrije wereld, met name in Latijns-Amerika. Laatstgenoemde landen, die veelal concurrerende exporteurs zijn van dezelfde tropische producten, die in Afrika worden verbouwd, zijn reeds jarenlang doende, gesteund door de V.S., protest aan te tekenen tegen het ontstaan van nieuwe preferenties ten behoeve van de met de EEG geassocieerde gebieden in Afrika. De Amerikanen hebben in de afgelopen maanden driemaal van hun bezorgdheid kennis gegeven door het overhandigen van memoranda aan de zes Lid-Staten, waarin werd aangedrongen op een non-discriminatoire regeling voor de afzet van tropische producten.

De commerciële belangen, die Nederland heeft in Latijns-Amerika wegen veel zwaarder dan die in Frans-Afrika en ook als dogma past een non-discriminatoire regime ons uiteraard veel beter. Ware het dan ook niet, dat de andere partijen, inclusief onze Benelux-partners, er anders over dachten en dat wij dus in de eerstvolgende Raadsvergadering onder zware druk komen te staan, dan zou er geen enkele reden zijn om ons eenmaal vastgesteld standpunt opnieuw in beschouwing te nemen.

Het wil ons voorkomen, dat de voormelde consequenties van ons geïsoleerde standpunt althans op dit moment geen aanleiding zijn voor een wijziging daarvan. In de onderhandelingen met de Afrikanen zouden wij weliswaar aan populariteit winnen, maar het is twijfelachtig of zulks in het financiële vlak zou leiden tot minder grote eisen. Ook in de onderhandelingen met het Verenigd Koninkrijk zijn op dit moment geen grote concessies te verwachten van een gewijzigd Nederlands standpunt.

De beste verdediging is ook in dit geval wellicht de aanval. Onze partners hebben nog een aantal aspecten van hun standpunt inzake continuering van een VHZ-constructie in het vage gelaten. Zo hebben de Fransen nimmer met zoveel woorden willen vastleggen, dat na toetreding van het VK ook de Brits-Afrikaanse gebieden lid zouden kunnen worden van de VHZ.

Evenmin staat het vast, dat de Frans-Afrikaanse gebieden hieromtrent niet nog een vetorecht zouden kunnen uitspreken. Zulks zou vantevoren moeten zijn uitgesloten. Voorts doet zich de vraag voor of de VHZ-constructie tijdelijk of blijvend zou moeten zijn. De Duitsers hebben zich slechts voor een periode van 5 jaar uitgesproken, doch het is de vraag of men een VHZ, die in status nascendi is na 5 jaar kan beëindigen. Tenslotte is nog nooit aangegeven, in hoeverre onze partners maatregelen wensen te zien genomen tegen ongebreidelde invoer uit de Afrikaanse gebieden. Zullen wij een ontsnappingsclausule stipuleren, die, indien toegepast, wellicht veel restrictiever en in ieder geval veel willekeuriger zal uitwerken dan de protectie van ons buitentarief? Deze vraagstelling, gekoppeld aan de reeds eerder geponeerde stelling, dat wij een produktsgewijs inzicht zouden willen hebben in de consequenties van de ontwikkeling van de gemeenschappelijke markt op de afzet van tropische produkten van de Frans-Afrikaanse gebieden, alvorens wij een opinie kunnen vormen over de al of niet noodzakelijkheid om de constructie van deel IV te continueren, zou in het komende Raadsgesprek van de zijde van de Nederlandse vertegenwoordiger naar voren kunnen worden gebracht.